

Anatomia del Líban, el país de la pau impossible

La crisi s'inicià el 12 de juliol passat, quan les milícies de Hezbol·lah –el khomcinista Partit de Déu– capturaren dos soldats israelians i en mataren tres als límits de Galilea amb el Jabal Amil, dues regions històricament germanes convertides en antagòniques des del 1948, que la frontera que les separa, amb clares ressonàncies colonialistes, la pactaren britànics i francesos per repartir-se les despulles de l'imperi otomà després de la Primera Guerra Mundial.

Si des del segle XVIII difícil ha estat mantenir l'equilibri entre els distints components que formen el Líban, amb representació de tres confessions islàmiques i la influent comunitat cristiana d'arrel siríaca, les pretensions sionistes sobre la regió del Jabal Amil i la sempiterna qüestió Palestina condicionen el futur del Líban, anterior i posterior a la guerra civil que desbaratà el país entre 1975 i 1989. El passat diumenge 13 d'agost s'inicià l'alto el foc entre les dues parts en conflicte, però els soldats israelians, de moment, han arribat a la vora del riu Litani. A la manera d'un diccionari, no exhaustiu per limitacions d'espai, tot seguit analitzarem els actors, els precedents, les causes i les conseqüències d'aquest nou conflicte que assota l'antiga Fenícia.

Amal. Grup xiïta libanès. Era la força política xiïta libanesa majoritària fins a l'aparició de Hezbol·lah.

Baxir Xihab II (1767-1851). Emir del Líban de 1789 a 1840, drus, portà una política d'eliminació de la resta de famílies competidores druses i per això recaptà l'ajut dels cristians maronites. El seu govern, interromput en tres ocasions per l'intervencionisme otomà, representà l'inici de la preponderància dels maronites al Líban, facilitada per les relacions amb Europa i l'arribada de missioners.

Dair al-Qamar, avalots de. Enfron-

tament entre musulmans i cristians, que provocaren la intervenció otomana, que, com a solució, imposà la divisió del Líban en dues zones regides per vicegovernadors, *qaim-maqam*; el nord, era lliurat a un maronita, mentre que el sud era per a un drus.

Drusos. Musulmans adeptes a les doctrines ismailites propagades pel califat fatimita, xiïta, estès pel nord d'Àfrica (inclòs Egipte) durant els segles X i XI. Fatimites perquè els seus califes es proclamaven descendents de Fàtima –la filla de Mahoma– i Ali. El sisè califa, Al-Hakim, entre altres extravagàncies, es proclamà “habitació de la divinitat”. El califat fatimita s'enfonsà el 1171, però actius propagandistes, el persa Hamza ibn Ali i el turc Muhammad ibn Ismail ad-Darazi (d'on deriva el mot drus) formaren nombrosos grups d'adeptes a Síria. L'enfrontament entre Hamza i Ad-Darazi comportà la caiguda en desgràcia del segon, que fou executat i prohibit el seu nom. Els drusos són anomenats així pels aliens a la confessió. Ells prefereixen el nom d'*al-muwahhidun* –els unitaristes–. Segons el seu credo, Al-Hakim desaparegué temporalment i retornarà com l'esperat *mahdi*, per distingir els veritables creients dels falsos. Els drusos tingueren una important implantació al Líban, estesos per la vall d'Al-Biqaa (la Beqaa). El 1624 Fakhr ad-Din, un drus, aconseguí fer-se nomenar emir del Líban per les autoritats otomanes, tot exercint el control d'un territori que des d'Alep, pel nord, abastava Jerusalem, pel sud. Des d'aleshores els drusos acapararen l'emirat libanès fins a mitjan segle XIX.

Exèrcit del Sud del Líban (ESL). Milícia paramilitar, organitzada per Israel per col·laborar en l'ocupació de la franja sud del Líban, ocupada des del 1982 (segona ocupació del Líban) fins al 2000. Organitzada per l'aleshores polític laborista i ministre de Defensa

De nou el Líban, un país que només és actualitat pels conflictes que el mortifiquen. La nova crisi d'Orient Pròxim ha ficat de ple el país dels cedres en el tauler d'escacs on es dirimeix la supremacia regional, de la qual el Líban sempre serà víctima. Però, de més a més, el Líban actual és també conseqüència de ferides mal curades.

israelià Shimon Peres. La milícia des dels seus inicis ha estat dirigida pel major Sad Haddat i formada per milicians procedents del Partit Falangista (cristià) i els Guardians del Cedre.

Gemayel, Bachir. Polític libanès, cap del Partit Falangista. Aspirà a la presidència libanesa, facilità la invasió israeliana per expulsar l'OAP del Líban i alhora ajudar-se d'Israel per crear un Líban cristià. Preparava un colp d'estat amb l'ajut dels israelians. Morí en atemptat el 1982.

Golan, alts del. Altiplà situat al NE de la mar de Galilea, integrat a Síria des de la Segona Guerra Mundial, però ocupat per Israel des del 1967. Israel se'ls annexionà de dret –tot i que no reconeguda per la comunitat internacional– el 1981.

Granges de Xibaa o Xebaa. Enclavament situat a la falda de la bíblica muntanya d'Hermon, territori controvertit que serveix d'excusa per al manteniment de la *jihad* contra Israel. Ter-

Un grup de soldats d'infanteria de l'exèrcit israelià es retira del sud del Líban -un cop declarat l'alto el foc a principi de la setmana passada- en direcció a la frontera amb el nord d'Israel portant unes banderes libaneses i de la milícia de Hezbollah.

ritori assentat sobre un gran aquífer, no fou abandonat per Israel quan la retirada del Líban de l'any 2000. El Govern hebreu argumenta que no pertanyen al Líban sinó que foren preses a Síria durant la guerra dels Sis Dies (1967). Tanmateix, el Govern de Damasc afirma que cedí el territori a Beirut el 1990, després de la signatura dels acords de Taif.

Guerra civil. Conflicte que enfrontà les diverses confessions libaneses entre el 1975 i el 1989. Els cristians maronites demanen la intervenció de Síria i 40.000 soldats d'aquest país penetren al Líban. Inici de la presència militar siriana.

Hariri, Rajiq al- Multimilionari libanès, una de les peces clau del Líban de la postguerra. President del Govern entre 1992 i 1998, encapçalà una política de reconstrucció no exempta de crítiques per l'endeutament que provocà. Però, sobretot, s'esforçà a atenuar la tutela siriana sobre el país. La crisi esclatà quan Damasc pressionà perquè el president Emile Lahoud prorrogués el

seu mandat durant tres anys més. La resposta de Hariri fou la sortida del govern al setembre del 2004. Morí al febrer del 2005, en un atemptat amb clars indicis de participació dels serveis secrets sirians. Les protestes resultants provocaren l'anomenada Revolució del Cedre.

Hezbollah. Hizb Al·lah (pronunciat *hezbollah* en dialecte libanès), el "Partit de Déu". Formació politicomilitar xiïta, sorgida el 1985 inspirada en la predicació de l'aiatol·là iranià Khomeini, nascuda amb l'objectiu de foragitar els israelians del Líban i manté activa la lluita contra l'estat israelià per la qüestió de les Granges de Xebaa. Així, des del 1985, data també de l'inici d'una altra retirada israeliana del Líban, el front de guerra s'establí al sud del país, contra les tropes hebrees allí estacionades en l'anomenada "franja de seguretat" i el col·laboracionista Exèrcit del Sud del Líban. Hezbollah mantingué la seva branca militar, malgrat els acords de pau que posaren fi a la guerra civil libanesa; inicià una intensa guerra de guerrilles que posà en escac

l'exèrcit d'ocupació i aliats, malgrat campanyes militars israelianes com la llançada l'abril de 1996, que només costaren vides a la castigada població civil libanesa, mentre que Hezbollah continuà mantenint actius els seus arsenals de coets Katiuxa per atacar el nord de l'estat hebreu. Al gener del 2000 Hezbollah atacà i assassinà el coronel Aql Haxim, comandant en cap de les milícies col·laboracionistes amb Israel i al maig d'aquell any el Govern israelià anuncià la retirada del seu exèrcit del sud del Líban.

Des de l'any 2003 Hezbollah col·labora amb les organitzacions de la resistència palestina, sobretot Hamàs, tot i que la formació libanesa d'antuvi ho negués. No fou fins al juliol del 2004 que el líder de Hezbollah, Hasan Nasral·lah reconegué l'existència d'unitats militars de Hezbollah lluitant a les files palestines, arran de l'assassinat pels israelians de l'oficial de la formació xiïta Ghalib Awwalih a Beirut. D'aleshores ençà han estat nombroses les incursions de Hezbollah a Cisjordània per atemptar contra objectius israelians. També han participat en l'entre-

Món Líban

nament d'activistes suicides, que en algun moment li costà la censura de l'anterior Govern palestí.

Hobeika, Elie. Líder cristià libanès, assassinat el 2002 poc després de denunciar la implicació del Govern israelià en les matances de palestins del 1982.

Ibrahim Paixà. Sobirà d'Egipte, malgrat el seu sotmetiment teòric a Istanbul, conquerí el Líban i bastí una xarxa col·laboracionista integrada pels cristians maronites. El 1840 els egipcis abandonaren el Líban i els senyors drusos exigiren el retorn a llurs terres ocupades per maronites. Origen de la posterior discòrdia entre cristians i musulmans.

Iran. La República Islàmica és el veritable mentor i principal suport de Hezbollah. Altrament, el seu suport no és debades, que si Hezbollah és una formació religiosa que es declara patriòtica, les seves accions, a més de tenir el vistiplau de Teheran, signifiquen la inromissió indirecta d'Iran en els afers de l'Orient Pròxim.

OAP. L'establiment de l'Organització per l'Alliberament de Palestina al Líban després dels fets del Setembre Negre (1970) constituirà un factor de desestabilització del Líban, amb guerra civil inclosa. La guerrilla palestina abandonarà el Líban con a conseqüència de la invasió israeliana del 1982.

Khomeini, aiatol·là. Líder de la Revolució Islàmica iraniana. Inspirador de la unió dels xiïtes libanesos i de la creació de Hezbollah.

Kisrawan, revolta de. Avalots sorgits al nord del país, protagonitzats per pagesos maronites, que es rebel·laren contra els senyors musulmans i cristians. Un ferrer de professió, Tanyus Xahin, proclamà una república el 1857. La conflictivitat s'estengué cap al sud i finalment s'imposaren els drusos amb l'ajut dels otomans. El conflicte s'escampà per tot Síria i a Damasc hi hagué una matança de cristians. El conflicte acabà amb la intervenció de Napoleó III de França i la promulgació d'un "Règlement orga-

nique del Líban" acceptat pels turcs.

Lahoud, Emile. President del Líban, prosirà. Al setembre del 2004 pretengué prorrogar la seva presidència –amb el consentiment de Síria– per tres anys més. Això va provocar la crisi del Govern libanès i la dimissió de Hariri i de cinc ministres més.

Litani. Riu convertit en fita territorial del sud del Líban. El moviment sionista sempre reivindicà fer del Litani la frontera septentrional de l'estat hebreu. Així, després de la Primera Guerra Mundial pressionaren els francesos, amb la complicitat de Londres, perquè el Litani fos la frontera natural entre el Líban i Palestina. Des del 1948 han estat moltes les operacions desplegades per l'exèrcit hebreu en la regió, com les matances de Salha i Hula, de la setena brigada de la Haganah (paramilitars israelians). El 1978 s'inicià l'operació dita Litani i els tancs israelians envairen el sud libanès. Aleshores una resolució de l'ONU emeté una resolució demanant la retirada israeliana.

Maronites, cristians del Líban. Són una derivació del cristianisme siríac, seguidors del monjo anacoreta sant Maró (de qui deriva el seu nom). Són calcedonians estrictes i tenen el seu propi patriarca. Els avalots de mitjan segle XIX provocaren la intervenció francesa i el compromís otomà de mantenir el Líban sota una administració autònoma controlada pels maronites, origen de la distribució de poder en el Govern libanès. Durant la guerra civil, formaren les falanges ultradretanes libaneses, que després col·laboraren amb Israel en l'Exèrcit del Sud del Líban. Constitueixen quasi el 50% de la població libanesa i habiten, sobretot, el nord del país.

Musawi, Abbas. Líder de Hezbollah fins al 1992, que morí víctima d'un dels assassinats selectius engegats per l'exèrcit israelià. Inici dels primers atacs amb coets Katiuxa contra el nord de l'estat hebreu.

Nasral·lah, Hasan. Líder indiscutible de Hezbollah des del 1992. Nascut l'any 1960 a Beirut, la família procedeix d'Al-Bazuriya, població del sud

del Líban amb majoria xiïta. A principi dels setanta estudià a Nayaf (Iraq), una de les ciutats santes del xiïisme. Foragitat de l'Iraq pel règim de Saddam Husayn, continuà estudis a Qom (Iran), abans de retornar al Líban i reorganitzar la milícia de Hezbollah. Líder amb un gran ascendent sobre els seus seguidors, per a molts libanesos és l'artífex de la retirada israeliana del sud del Líban. A hores d'ara és un personatge imprescindible que gaudeix de bones relacions amb Damasc i sobretot amb Teheran. L'ofensiva israeliana conseqüència de la captura de dos soldats israelians el 2 de juliol passat ha augmentat la popularitat del líder xiïta al món àrab, particularment venerat per la resistència palestina.

Pacte Nacional. Signat el 1943 entre les distintes confessions libaneses per concretar el repartiment del poder a partir de la independència.

Pau a Galilea. Nom que els israelians donaren a l'operació d'invasió del Líban del 1982, amb l'objectiu de foragitar l'OAP del Líban. Les operacions militars continuaren fins a l'any següent. Israel crea la franja de seguretat al sud del Líban, controlada per milicians de l'ESL.

Peres, Shimon. Polític exlaborista,

D'esquerra a dreta, el primer ministre del Líban, Fouad Siniora; Saad Hariri, fill de l'anterior primer ministre que fou assassinat i actual líder de la força majoritària al Parlament libanès; Amin Jumayel, expresident de país, i Hassan Nasrallah, líder de Hezbollah.

ara a les files del governamental Kadima. Fou el responsable de la creació de l'Exèrcit del Sud del Líban, que col·laborà amb l'ocupació israeliana del sud del país fins al 2000.

Quatre Mares. Moviment pacifista israelià, inspirat en les Madres de la Plaza de Mayo de Buenos Aires. Nascut el 1997, demanaven el retorn dels soldats del Líban.

Règlement organique. Acord imposat per França –Napoleó III– i les potències europees el 1864 al soldà otomà per tal de dotar el Líban d'autonomia tot beneficiant els cristians. Tot el territori, amb l'excepció de les ciutats costaneres, es constituí en un *sanyaq* autònom regit per un governador cristià nomenat per Istanbul i assistit per un consell provincial de dotze membres: quatre cristians maronites, tres cristians ortodoxos grecs, tres drusos, un musulmà sunnita i un musulmà xiïta.

Revolució del Cedre. Manifestacions massives antigovernamentals en protesta per la mort de Hariri, que feren caure el Govern del prosirià Omar Karami, que s'havia fet càrrec de l'executiu després de la dimissió de Hariri. A Karami el substituï Najib Mitaki, un prosirià moderat que no pogué evi-

tar la victòria de l'aliança antisiriana encapçalada pel fill de Hariri, Saïd. L'exèrcit sirianès ha de sortir definitivament del Líban.

San Remo, Tractat de. Signat el 1919 entre francesos i britànics i que definí les fronteres entre la Palestina administrada per Gran Bretanya i la Governació de la Muntanya del Líban, en mans franceses. Va dibuixar la frontera actual entre Israel i el Líban, malgrat les protestes sionistes que pretenien que la Palestina britànica arribés al riu Litani.

Seniora, Fouad. Primer ministre libanès eixit de les eleccions del 2005, després de l'assassinat de Hariri i les protestes derivades de la Revolució del Cedre. Aconseguí que els sirians abandonessin el Líban, però les relacions amb Israel foren sempre difícils i no solament per l'acció de Hezbollah al sud.

Sharon, Ariel. Militar i polític israelià. Responsable militar de l'operació Pau en Galilea (invasió del Líban del 1982) i acusat de crims de guerra per les matances de Xabra i Xatila. Des del 1999 era líder del dretà Likud. Primer ministre des del 2001. Efectuà el pla de desconexió (retirada de Gaza). El 2006 abandonà el Likud, per crear el Kadima, on s'integraren Shimon Peres

i l'actual primer ministre Ehud Olmert, responsable de la darrera invasió del Líban.

Sionisme. Destacats membres del moviment sionista (David Ben Gurion, Yitzak Ben Tsvi, Chaim Weizmann) proposen la serralada del Líban com a límit nord de l'estat hebreu de Palestina.

Síria. Tutor de la política libanesa des de la postguerra, la seva presència amb tropes al Líban condicionà les relacions del país amb els EUA i la UE. La mort de Hariri precipità els esdeveniments i Síria hagué d'abandonar el país.

Sunnites. Musulmans que professen la confessió majoritària de l'Islam, representa l'ortodòxia, però al Líban són minoritaris

Taif, acords de. Signifiquen la fi de la guerra civil libanesa iniciada el 1975.

Weygand, general. Alt comissari francès per al Líban en el període d'entreguerres, prohibí de fet les adquisicions de propietats per jueus al sud del Líban, tot frustrant les pretensions dels sionistes de tenir colònies a la regió.

Xiïtes. Concretament xiïtes duodecimans, com la confessió majoritària a l'Iran. Refugiats al sud del Líban des del segle XIV fugint de les persecucions dels soldans mamelucs. Constituïxen una important minoria, juntament amb maronites i drusos. El nom de duodecimans perquè a partir del dotzè s'acaba la sèrie d'imams. Perseguits a l'Egipte i Síria pels mamelucs, en canvi, des de l'accés al poder dels safawites a Pèrsia, la xia duodecimana gaudí del favor oficial. Iran, en les seves pretensions d'exportar la revolució islàmica, fomentà l'organització política dels xiïtes libanesos, aplegats des del 1983 en el Consell de la Xura, primer pas per a la fundació de Hezbollah. El 1984 Israel assassinà el líder xiïta Ragib Harb, un any abans de l'aparició en escena dels milicians del Partit de Déu.

David Garrido